Pohjois-Pohjanmaan liitto 10.11.2025

Eduskunta U-kirjelmään U 48/2025 vp

Valtionvarainvaliokunta

sara.kuitunen@eduskunta.fi

Pohjois-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtionvarainvaliokunnalle Valtioneuvoston kirjelmästä U 48/2025 vp komission ehdotuksista 2028–2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi etenkin koheesiorahoituksen ja sen saantojen osalta

Suomen EU-liittymissopimuksessa on tunnistettu Itä- ja Pohjois- Suomen erityisolosuhteet. Harva asutus, pitkät etäisyydet ja kylmä ilmasto aiheuttavat pysyvän kilpailukykyhaitan. Sopimus Euroopan unionin toiminnasta artikla 174 vahvistaa saman.

Suomen ja Ruotsin alustava kanta on yhteneväinen

Valtioneuvoston kanslian selvityksessä komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028–2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi E 73/2025 vp. **Suomi katsoo, että Suomen liittymissopimukseen perustuva, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus tulisi turvata myös jatkossa.** Tämä on keskeinen periaate, josta Suomen hallituksen on pidettävä kiinni.

Myös Ruotsin hallitus on pyytänyt lisätietoja laskelmista rahoituksen jakomallissa ja katsoo, että NSPA-rahoitus on tärkeä. "Statusen för de glesbefolkade regionerna i anslutningsprotokollet är en viktig prioritet för Sverige. Regeringen är därför kritisk till att den särskilda budgetposten för de glesbefolkade regionerna inte finns kvar i kommissionens förslag." https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/forordning-med-grundlaggande-bestammelser-for-en_hd06fpm10/html/

Näkemyksemme mukaan rahoitusneuvotteluissa Suomen on määrätietoisesti edistettävä ratkaisuja, jotka vahvistavat kokonaissaantoa kaikilla mahdollisilla osa-alueilla, mukaan lukien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden tuki.

Vaikutukset Suomen saantoihin

Valiokunnan lausunnossa kappaleessa 4.1.2. käsitellään komission ehdotuksen vaikutuksia Suomen saantoihin seuraavasti.

”Komission ehdotukset ennakkoallokaatioihin perustuvan rahoituksen osalta merkitsisivät kuitenkin maatalouden ja koheesion osalta vähennyksiä yhteensä noin 1,2–1,3 miljardia euroa ja lisäyksiä muuttoliike, rajaturvallisuus ja sisäasioiden rahastojen osalta noin 1 miljardi euroa. Suomen saantojen kannalta merkittäviä ovat myös otsakkeen 2 ohjelmat… Komissio ehdottaa merkittäviä lisäyksiä otsakkeen 2 ohjelmiin, minkä voidaan arvioida kasvattavan myös Suomen saantoja näillä sektoreilla verrattuna nykyiseen rahoituskehykseen.”

Suomi sai 2021–2027 EU:n koheesiorahoitusta yhteensä 1,6 mrd euroa ja maaseudun suoria tukia ja kehittämisrahoitusta lähes 2mrd euroa/vuosi. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan osuus koheesiorahoituksesta ja valtion vastinrahoituksesta 2021–2027 on yhteensä 350 miljoonaa euroa. Maatalouden suorat tulotuet ja maaseudun kehittämisrahoitus on alueelle merkittävä.

Otsakkeen 2 rahoitus, kuten Horisontti Eurooppa-ohjelma, on merkittävä Pohjois-Pohjanmaalle. Business Finlandin ylläpitämän Euroopan komission hanketietokannan mukaan Pohjois-Pohjanmaan kokonaisrahoitus Horisontti Eurooppa-ohjelmasta oli helmikuussa 2025 yhteensä 91 miljoonaa euroa.

Otsakkeen 2 rahoituksen kasvu ei kuitenkaan korvaa suhteellisesti menetettyä koheesiorahoitusta, koska näköpiirissä oleva menetys on suurempi kuin otsakkeen 2 avulla saatavissa oleva lisäys. Syy on se, että rahoitukset ovat luonteeltaan erilaisia ja niiden tavoitteet eroavat toisistaan. Alueen absorptiokyky ja kapasiteetti on rajattu tieteellisen tutkimusrahoituksen ja yritysten innovaatiorahoituksen osalta johtuen pelkästään jo yritysten ja tutkijoiden lukumäärästä.

Suomen ei tule ajaa koheesiorahoituksen vähentämistä EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä. Nykymuotoinen alue- ja rakennepolitiikka on läheisesti sidoksissa Maastrichtin sopimukseen, jossa otettiin käyttöön käsitteet toissijaisuusperiaate, sisämarkkinat ja kansalaisten Eurooppa. Toimivat sisämarkkinat edellyttävät koheesiopolitiikan kaltaisia välineitä, joilla tuetaan niitä alueita ja ihmisiä, jotka eivät muuten hyödy lisääntyneestä kilpailusta.

NSPA-rahoitus on varmistanut maksimaalisen kokonaisaannon Suomelle, ja sitä on hyödynnetty kaikkien alueiden elinvoiman edistämiseen. **Suomen 2021–2027 saamasta EU:n koheesiorahoituksesta noin puolet perustuu Suomen liittymissopimuksessa todettuun pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityisrahoitukseen**. NSPA erityisstatus on merkittävä myös jatkossa johtuen unionin rahoitusosuuden 2028–2034 laskentamenetelmästä. Sen mukaan jako-osuus ei voi missään jäsenvaltiossa olla pienempi kuin 80 prosenttia eikä suurempi kuin 105 prosenttia jäsenvaltion vuosien 2021–2027 jako-osuudesta.

Valtioneuvoston kanta

U-kirjelmän U 48/2025 vp **kappaleessa 9 ehdotettu *Valtioneuvoston kanta*** ei sisällä Suomen liittymissopimukseen perustuvaa pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitusta. Koheesiorahoituksen vähentäminen EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä **heikentää Suomen kokonaissaantoa, ja sen lisääntyminen puolestaan vahvistaa sitä**.

Suomen EU-liittymissopimus on EU:n primäärilainsäädäntöön verrattava sopimus, joka luo osapuolille sitovia velvoitteita, ja joita molempien osapuolten on kunnioitettava. Komission esitys uhkaa vaarantaa jäsenvaltion oikeusvarmuuden.

NSPA-erityisrahoitus, mikä kohdistuu nykyisellä ohjelmakaudella lähes kokonaan Itä- ja Pohjois-Suomeen ja **tukee Itäisen ja Pohjoisen Suomen sekä raja-alueiden elinvoimaa**, tulee turvata myös jatkossa ja näkemys on lisättävä U-kirjeeseen kohtaan valtioneuvoston kanta.

Ehdotamme pohjoisten harvaan asuttujen alueiden kirjausta EU-asetukseen COM (2025) 565 final/2 **varojenjakoperusteeksi turvataksemme Suomen mahdollisimman suuren koheesiosaannon ja liittymissopimuksen velvoitteet.**

Ilman harvan asutuksen kriteeriä ja sitä seuraavaa saantoa, todennäköinen vaikutus on se, että Suomen jäsenmaksu EU:lle ei laske, mutta edellytykset ylläpitää alueiden elinvoimaa ja innovaatiokapasiteettia heikkenee aluekehitysrahoituksen vähentyessä.

Esitämme seuraava lisäystä valtioneuvoston kantaan sivulle 33:

”Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuiseen asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana. Suomen liittymissopimukseen perustuva, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus tulee turvata EU:n rahoituskehyksessä 2028–2034.”

Jussi Rämet

Maakuntajohtaja